

DE NIEUWE TONEELBIBLIOTHEEK

Deze tekst is afkomstig van de online bibliotheek op www.denieuwetoneelbibliotheek.nl.

De rechten, inclusief en met name de rechten voor uitvoering, liggen voor alle teksten bij de auteur en het is dan ook verplicht om voor elke vorm van uitvoering toestemming bij de betreffende schrijver aan te vragen. Voor elke schrijver is het van groot belang om te weten of zijn teksten worden uitgevoerd, dus neem alstublieft bij elke lezing, encenering, bespreking in het onderwijs e.d. even contact op met de auteur! Het contact adres voor deze tekst is:

Schrijver	Lot Vekemans
Titel	Vals
Jaar	2013
Uitvoering	NTGent / Johan Simons

Copyright (C) 2013 by Lot Vekemans

lot vekemans

vals

'Truth in drama is forever elusive. You never quite find it but the search for it is compulsive. The search is clearly what drives the endeavour. The search is your task. More often than not you stumble upon the truth in the dark, colliding with it or just glimpsing an image or a shape which seems to correspond to the truth, often without realising that you have done so. But the real truth is that there never is any such thing as one truth to be found in dramatic art. There are many. These truths challenge each other, recoil from each other, reflect each other, ignore each other, tease each other, are blind to each other. Sometimes you feel you have the truth of a moment in your hand, then it slips through your fingers and is lost.'

Harold Pinter

Personages

KAT

vrouw, midden vijftig, ooit een gevierd toneelspeelster maar inmiddels op haar retour.

SIS

haar twee jaar jongere zus, als twintiger soapactrice geweest, al jaren presentatrice van ontelbare shows en spelprogramma's, zeer bekend.

GÉ

man, een voormalig celbioloog die zich heeft teruggetrokken uit de samenleving.

Ergens in een West-Europees land in een tijd in de nabije toekomst, dichtbij het heden.

deel I

I.

Kat en Sis in een afgesloten ruimte ergens op een politiebureau

KAT

Godverdomme! Godverdegodverdegodverdegodverdomme! Godverdomme!
Godverdomme! Wat een teringzooi! Wat een tering tyfus kanker kolerezooi!
Godverdomme!

SIS

Klaar?

KAT

Ik snap niet dat jij daar zo rustig kan blijven zitten.

SIS

Het komt wel goed.

KAT

Het komt wel goed? Hoe kan jij godverdomme denken dat het wel goed komt?
Ziet dit er goed uit soms? Hè? Vind jij soms dat dit er goed uitziet? *Sis reageert niet.* Nou laat ik je dan vertellen dat dit er helemaal niet goed uitziet. We zitten hier godverdomme in een... cel, een cel ja, van drie bij vier...

SIS

Dit is geen cel.

KAT

Oh nee, hoe noem jij dit dan?

SIS

Een... wachtruimte.

KAT

Ach ja, een wachtruimte. Natuurlijk! Dat ik dat niet zag. Een wachtruimte zonder ramen en met een deur die op slot is. Christuskolere, ben jij echt zo naïef?

SIS

Is het nodig om de hele tijd zo tekeer te gaan?

KAT

Ja dat is nodig ja. Bezwaren? *Sis reageert niet.* Mooi. Ik moet godverdomme wel vanavond spelen.

SIS

Ze gaan ons heus niet de hele middag hier houden.

KAT

Er is anders een of andere vent die zegt dat hij ons gezien heeft. Of in ieder geval onze auto. Op die godverdomde avond. Hebben ze jou dat niet gezegd?

SIS

Jawel. Wij waren daar niet Kat. Echt niet.

KAT

Ik heb hier echt helemaal geen zin in. *even stil* Dus jij weet zeker dat we die avond niet over de Verlengde Middenweg zijn gekomen? Want ik weet niks meer, dat weet je.

SIS

Dat weet ik heel goed ja.

KAT

Ik lag te slapen.

SIS

Noem jij dat slapen.

KAT

Dat heb ik gezegd. Dat ik lag te slapen. Wat heb jij gezegd?

SIS

Dat jij lag te slapen. Rustig maar.

KAT

Dus onze verhalen kloppen?

SIS

Natuurlijk kloppen onze verhalen.

KAT

Ik lag te slapen.

SIS

Ja.

KAT

En jij?

SIS

Wat ik je al honderd keer gezegd heb. Ik was moe. Mijn ogen vielen voor een seconde dicht. Ik maakte een zwieper naar rechts. En raakte toen een kilometerpaaltje.

KAT

Ik schrok wakker.

SIS

Jij schrok wakker ja.

KAT

En vroeg: wat is er gebeurd? En jij zei: niks.

SIS

Niks ja.

KAT

Maar er was wel wat gebeurd.

SIS

Ik had een kilometerpaaltje geraakt ja.

KAT

En dat geloofden ze?

SIS

Wat zeg je dat vreemd. 'En dat geloofden ze?'

KAT

Ik probeer me gewoon voor te stellen wat zij denken. Het is nogal wat Sis. We zitten hier op een politiebureau. In een cel. Of wachtkamer – volgens jou. In ieder geval, we kunnen nergens heen. We zitten vast – zogezegd. En daar. Daar zitten twee mannen, die vragen stellen, omdat ze denken dat wij een vrouw hebben doodgereden en vervolgens zijn doorgereden. Ik vind dat nogal... verontrustend ja. Jij niet...? Jij niet?

SIS

Wacht nou maar even af ja.

even stil, dan Kat ineens

KAT

Godverdomme!

2.

In een cel waar een bewakingscamera hangt.

GÉ

Ik weet wel dat je kijkt.

Zie je me?

Ik zie jou niet.

Ik heb geen idee wie jij bent.

Een man?

Een vrouw?

Ik denk een man.

Ik neem aan dat je dit opneemt, zodat je het later nog eens terug kunt zien.

Bij eventuele calamiteiten.

Dat kan nuttig zijn, weet je.

Het kan je carrière redden.

Of verkloten natuurlijk, maar dat is aan jou.

Goed, ik ga je vertellen wat er met mij hier gebeurd is.

Dat is belangrijk omdat anders niemand dat weet.

– behalve dan de twee mannen die bij me waren –

Ik neem aan dat jij niet één van hen bent.

Daar voelen ze zich te belangrijk voor, die twee mannen, om de hele dag achter een schermje naar iemand te gaan zitten kijken.

Terwijl kijken.

Observeren.

Het is de basis.

Zonder kijken.

Zonder bekijken, bestuderen, zijn wij als mens verloren.

Echt.

Ik wil dat je dat weet.

Hoe belangrijk jij bent.

Voor mij.

3.

De twee zussen, op dezelfde plek, enige tijd later. Ze wachten. Sis maakt steeds een geluid met haar nagels dat duidelijk hoorbaar is.

KAT

Kun je daar mee ophouden?

SIS

Waarmee?

KAT

Wat je met je nagels doet. Dat is een rotgeluid. *Sis stopt.* Weet jij hoe laat het is?

SIS

Nee.

KAT

Als dit nog lang duurt kom ik te laat. Kun je nou ophouden met dat zenuwachtige gedoe.

SIS

Sorry. Wat spelen jullie eigenlijk?

KAT

Wat spelen jullie? Daar heb ik je op weg naar die klote familiereünie uitgebreid over verteld!

SIS

Oh ja?

KAT

Een bewerking van Coetzee.

SIS

Och God ja.

KAT

Een fantastisch boek dat jij natuurlijk...

SIS

...niet gelezen hebt, ik weet het weer.

KAT

En dat zou je toch echt moeten doen. Voor de verandering.

SIS

Wie zegt dat ik niet lees.

KAT

Jij, dat zei jij. In een of ander blaadje. Het stond groot op de cover. Sis van Beek: 'Ik lees nooit'.

SIS

Ik wist niet dat jij die blaadjes las.

KAT

Er lagen stapels bij de kiosk op het station. Ik kon er niet om heen. Waarom zeg jij dat soort dingen toch? Mensen nemen dat serieus.

SIS

Dat is alleen een kreet op de cover om aandacht te trekken. Dat weet jij toch ook?

KAT

Maar je hebt het wel gezegd.

SIS

In een heel ander verband ja. Als je het artikel gelezen had, dan zou je dat geweten hebben. *Kat zwijgt. even stil* Heb jij wat te eten?

KAT

Dat jij nu aan eten denkt.

SIS

Ik denk niet aan eten Kat, ik heb trek, dat is heel wat anders. Dus je hebt niks?

KAT

Nee... Maar misschien kan je wat bestellen.

SIS

Goed idee, ik heb alleen nog geen ober gezien.

KAT

Waardeloze tent hier.

SIS

Nieuwe eigenaar hè.

KAT

Dat is zelden een goed teken.

SIS

Ja.

KAT

springt plotseling op Hoor ik nou wat? Jaja, ik hoor wat. Ik hoor iemand lopen.

begint op de deur te bonken Hallo! Kan iemand ons vertellen wanneer we weer weg kunnen! Hallo!

SIS

Hou daar mee op Kat!

KAT

Hallo! Ik moet vanavond spelen! Kan iemand ons hier uitlaten!

SIS

Stop daar mee ja! *Kat stopt even.* Waar ben je nou in hemelsnaam mee bezig?

KAT

Je stem laten horen, Sis, dat is belangrijk. *begint weer op de deur te bonken* Hallo!

4.

GÉ

Ik zal beginnen met de feiten.

Precies.

Ik kwam binnen in een kamer.

Er stond een tafel.

Er was geen raam.

Aan de tafel zat een man.

Ik werd naar die tafel gebracht en op een stoel gezet.

Mijn handen geboeid op mijn rug.

Tegen de muur stond een andere man.

Kaal, bleek, met een grote neus.

Die heeft het hele gesprek niks gezegd.

De man aan de tafel die vroeg mijn naam.

Ik zeg: Gé.

Gé wat? – vraagt de man.

Gé niks, gewoon Gé.

spelt G E.

Of G punt.

Wat u wilt.

G punt? Wat is dat nou voor een naam, zegt die man.

Mijn naam, zeg ik.

G punt is geen naam. G punt is een afkorting.

Wat u zegt.

Wat u zegt, wat u zegt, ik zeg helemaal niks, jij bent degene die hier praat, praten moet.

En hij is even stil en kijkt naar die man tegen de muur.

Mogen mijn handen los, vraag ik.

Waarom?

Ze doen pijn.

U heeft zojuist mijn collega bedreigd en dat hebben we hier liever niet en daarom zitten uw handen vast. Het is voor uw eigen bestwil, geloof me.

De man aan de tafel kijkt me indringend aan en vraagt me waar ik woon.

Daar geef ik geen antwoord op.

We hebben uw plek bezocht, zegt de man nu, de plek waar u... woont. U woont daar toch?

Ik zeg niks.

U weet toch dat het verboden is om daar te wonen?

Ik zeg weer niks.

Waarom woont u daar?

Bent u dakloos?

Heeft u een drugsprobleem?

Of een drankprobleem.

Ik heb helemaal niks, zeg ik.

Nee, dat hebben we gezien, u heeft inderdaad helemaal niks.

Een uitgewoonde caravan.

Drie pony's.

Twee honden.

Een paar katten.

Dat zijn mijn dieren niet, zeg ik.

Dat zijn uw dieren niet?

Wiens dieren zijn dat dan?

Van niemand.

Maar u geeft ze eten? U geeft ze eten nietwaar en daarom blijven ze en omdat ze blijven, zijn die dieren van u.

En hij kijkt me aan, triomfantelijk.

U weet dat u heel veel dingen doet die niet mogen, zegt hij dan.

Ik doe helemaal niks.

Ik val niemand lastig.

Denkt u dat het daarover gaat?

Wat wilt u van me?

We hebben een paar vragen over uw getuigenis.

Er zijn wat details die nogal onduidelijk zijn en zonder duidelijkheid hebben wij geen zaak, dus nemen we alles graag nog even met u door.

Mogen mijn handen dan los, vraag ik.

En de man kijkt naar die stille en die stille knikt.

De man haalt een sleutel uit zijn broekzak, komt naar me toe en verlost mij van mijn handboeien.

En terwijl hij dat doet kijkt die stille me aan en wrijft met de vingers van zijn ene hand over de knokkels van zijn andere hand.

Alsof hij zich voorbereidt op een klap.

Of net een klap gegeven heeft.

Ik kijk terug.

Zonder met mijn ogen te knipperen.

En omdat ik terugkijk moet die stille ook blijven kijken.

Hij kan niet weg.

Hij heeft zichzelf gevangen gezet.

5.

Kat is alleen. Sis komt binnen.

KAT

En?

SIS

haalt haar schouders op Ze zeggen dat er nog wat dingetjes zijn. Die ze moeten checken.

KAT

Dingetjes? Wat voor een dingetjes?

SIS

Weet ik veel.

KAT

Godsakke nog aan toe. Heb je dat niet gevraagd dan?

even stil

SIS

Ze hebben Richard gesproken.

KAT

Richard? Bedoel je neef Richard?

SIS

Ja.

KAT

Waarom?

SIS

Ze hebben ontdekt dat jij die avond ladderzat was en nou denken ze...

KAT

Ladderzat?

SIS

Dat zijn de woorden van Richard.

KAT

Ladderzat? Heeft die sukkel gezegd dat ik ladderzat was?

SIS

Je was ook ladderzat Kat.

KAT

Maar dat hoeft hij dan toch nog niet te zeggen. Daarbij wat maakt het uit, ik heb niet gereden. Dat weten ze toch? Dat ik niet heb gereden.

SIS

Ja natuurlijk.

KAT

Jij hebt toch niet gezegd dat ik gereden heb.

SIS

Waar zie je me voor aan?

KAT

Wat vroegen ze nog meer?

SIS

Ze vroegen naar de schade aan jouw auto. Volgens die garageman van je heb jij contant betaald. Drieëntwintighonderd euro. Contant. Dat vinden ze verdacht. Niemand betaalt dat soort bedragen nog contant Kat. Niemand. Dat weet je toch? Hoe kom je aan dat geld?

KAT

Maakt dat uit?

SIS

Ik heb gezegd dat dat geld van mij kwam.

KAT

Waarom?

SIS

Omdat het mijn schuld was. Die schade. Dat klinkt toch aannemelijk.

KAT

Maar het is niet waar.

SIS

Daar gaat het niet om.

KAT

Daar gaat het niet om?

SIS

Luister Kat, ik denk dat ze dit verhaal pikken en dat lijkt me voor nu het belangrijkste nietwaar? *Kat is even stil, verbaasd. Wat?*

KAT

Ik snap het even niet.

SIS

Wat?

KAT

Dat jij hierover liegt. *Kat is weer stil, ze denkt na.* Jij weet toch wel zeker dat je tegen een kilometerpaaltje bent gereden?

SIS

Hoezo?!

KAT

Waarom zei je dat er niks gebeurd was?

SIS

Er was niks gebeurd.

KAT

Je hebt voor meer dan tweeduizend euro schade aan mijn auto gereden.

SIS

Die ik ga betalen zei ik net.

KAT

Daar gaat het niet om.

SIS

Waar gaat het dan wel om?

KAT

Ik wil gewoon precies weten wat er die avond gebeurd is.

SIS

Dan had je maar nuchter moeten blijven.

KAT

Had jij gedronken

SIS

Had ik gedronken?

KAT

Ja, had jij gedronken

SIS

En dat vraag jij?

KAT

Ik moet het weten Sis.

SIS

Jij zou rijden, weet je nog. Ik mocht drinken. Jij zou rijden. En waarom? Wat wilde je bewijzen? Dat je één avondje van de fles af kon blijven?

KAT

Ik drink al drie maanden niet meer.

SIS

Dronk. Jij dronk al drie maanden niet meer. En net die avond, die ene avond dat ik eens een keertje met jou mee zou rijden. Voor de 'gezelligheid'. Net die avond...

KAT

Het overkwam me.

SIS

Het overkwam je? Wat een gelul. Zulke dingen overkomen je niet Kat, zulke dingen doe je.

KAT

Je weet niet wat het is.

SIS

Nee, dat klopt, ik weet inderdaad niet wat het is. Maar ik weet wel dat het hoog tijd wordt dat jij eens iets aan dat alcoholprobleem van je gaat doen.

KAT

Ik heb het prima onder controle.

SIS

Ik heb het prima onder controle? Ik vond je in de bijkeuken met je hoofd tegen de wasmachine. Ik heb geprobeerd je overeind te krijgen, maar jij bleef maar roepen dat ik van je af moest blijven, dat je niets met mij te maken wilde hebben. Ik heb uiteindelijk Richard gehaald...

KAT

Ach die verschrikkelijke Richard. Die geen moment bij je weg was te slaan. Hoopte natuurlijk zo vaak mogelijk met je op de foto te komen. Kijk dit ben ik en dit is mijn nicht – Sis van Beek. Echt? Is Sis van Beek jouw nicht? Ja, wisten jullie dat niet? Nee ja och god jeetje mina gossie possie, wat bijzonder allemaal. En dat hij jou dan ook nog om een handtekening vroeg! Voor een collega, jaja.

SIS

Wat is daar mis mee?

KAT

Een volwassen man die om een handtekening vraagt. Dat is toch... Zelig. Op die leeftijd nog meedoen aan dat soort oppervlakkige flauwekul. Kinderachtig vind ik het. Of nee nee, puberaal. Getuigt van slechte smaak ook.

SIS

Ach ja, dat was ik vergeten. Jij was van de smaakpolitie. Goede smaak, hoge moraal. Vraag me alleen wel af waar die twee gebleven waren toen ik je samen met Richard in jouw auto hees – ten overstaan van de hele familie ja, in het geval je dat niet was bijgebleven. Ik zag een aantal tantes nog goedkeurend knikken. Kijk, daar ligt onze hoeder van de hoge moraal.

KAT

Oké ja. Ik heb me misdragen. Ik had teveel gezopen ja. Dat had ik niet moeten doen. Maar het is gebeurd. Sorry sorry mea culpa. Mea culpa!

SIS

Daar is het nu een beetje laat voor hè? Voor dat gesorry van jou.

KAT

Hoezo? Het is niet mijn schuld dat we hier zitten. Ik heb die vrouw niet aangereden.

SIS

Ik ben tegen een kilometerpaaltje aangereden ja! Een kilometerpaaltje. Niet tegen een vrouw.

KAT

Dat heb ik ook nooit gezegd.

SIS

Maar je suggereert het. Je suggereert het.

6.

GÉ

De man aan de tafel begint aan zijn vragen.

Bent u getuige geweest van een ongeluk in de nacht van 10 op 11 november op de Verlengde Middenweg?

Dat was zijn eerste vraag.

Ik geef geen antwoord.

Klopt het dat u zag hoe een vrouw op een fiets geschept werd door een witte Peugeot 306?

Ik geef geen antwoord.

Met in het nummerbord de letters XTR en de cijfers 09?

Ik heb geen nummerbord gezien, zeg ik.

De mensen die belden zeiden dat u gezegd had dat u de letters XTR en de cijfers 09 heeft gezien.

Dat is niet waar.

Dus u zegt dat die mensen die gebeld hebben liegen?

Dat weet ik niet.

Waarom heeft u zelf niet gebeld?

Ik heb geen telefoon.

En bent u daarom naar de dichtstbijzijnde boerderij gegaan, om het ongeluk te melden?

Ik zeg niets.

Waarom bent u daar niet gebleven?

Waarom wel?

U was getuige.

De politie had u graag meteen willen horen.
Weet u hoeveel moeite het ons heeft gekost om u te vinden?
Dat zal wel meevallen toch, zeg ik.
Nou, toen was het even stil.
Ik denk, nu zijn de vragen op.
Zegt de man aan de tafel opeens.
Heel vriendelijk.
Heeft u misschien trek in een kopje koffie?
Een kopje koffie.
Nou, zeg ik.
Dat had ik dus niet moeten zeggen, want nu zet hij de recorder uit, de recorder die alles opneemt, hij staat op en klopt op de deur, die gaat open en hij vertrekt.
Zit ik ineens met die stille.
Alleen.
Hij gaat nu tegenover me zitten.
Als ik wil kan ik zijn gezicht aanraken.
Zijn wenkbrauwen.
De kromming van zijn neus.
Hij heeft een typische neus.
Een neus die opvalt.
Die je onthoudt.
En terwijl ik naar hem kijk, legt hij een foto voor me neer.
Van mijn hond.
Dood.
Hij viel een van onze mannen aan, zegt de stille.
We hadden geen keus.
Het was duidelijk een valse hond.

En ik kijk naar de foto en ik kijk terug naar die stille.
En dan haal ik uit.
Een keer maar.
Een keer vol op die neus.
En terwijl hij naar zijn neus grijpt, stormen er drie mannen naar binnen.
Een springt er bovenop me.
Een ander geeft me een schop in mijn buik.
En de derde trekt me aan mijn haren omhoog.
Hij heeft mijn hond gedood, roep ik.
De stille gebaart dat ze me mee moeten nemen.
Hij heeft nog steeds zijn neus vast.
Aan zijn ogen kan ik zien dat hij lacht.
Ik denk: jij denkt dat je gewonnen hebt.
Dat verklaarde zijn gelach.
Zijn superioriteitsgevoel.
Maar hij vergeet één ding.
Winnen is geen feit.
Winnen is perceptie.
Het is een interpretatie van de werkelijkheid.
Je denkt dat je gewonnen hebt.
En de ander verloren.
Het is een overtuiging.
Meer niet.
Snap je dat?

7.

Kat en Sis even later in dezelfde cel. Sis is weer weggeweest voor een verhoor.

KAT

Dus als ik het goed begrijp... hebben zij geprobeerd jou zo ver te krijgen om te verklaren dat... ik... gereden heb. Hoe komen ze daarbij?

SIS

Kun jij je nog iets van die avond herinneren?

KAT

Wat bedoel je?

SIS

Gewoon. Kun jij je nog iets van die avond herinneren?

KAT

Jij hebt me naar huis gebracht.

SIS

Maar weet je daar nog iets van? *Kat geeft geen antwoord.* Zij denken dat ik jou bescherm. Omdat jij... dronken was.

KAT

Hebben ze dat gezegd?

SIS

Zoiets.

KAT

Kolere, ze zijn echt knettergek. Alsof jij mij zou beschermen. Bij zoiets.

SIS

Ik weet niet.

KAT

Jij zou mij toch niet beschermen als dit waar was?

SIS

Dat weet ik niet.

KAT

Als ik een vrouw had doodgereden. En vervolgens was doorgereden. Dan zou jij daarover liegen?

SIS

Als het zou helpen? Als het zou helpen om jou uit de gevangenis te houden? Ja. Ja, ik denk het wel.

KAT

Ik zou iemand vermoord hebben!

SIS

Toch niet opzettelijk.

KAT

Maar er zou wel iemand dood zijn.

SIS

Per ongeluk ja!

KAT

Dat is maar hoe je ernaar kijkt. Als ik ladderzat achter het stuur was gaan zitten, dan kan je dat toch moeilijk 'per ongeluk' noemen.

SIS

Je bent toch niet achter dat stuur gaan zitten óm iemand dood te rijden.

KAT

Nee, dat niet maar...

SIS

Dus is het per ongeluk. Een ongeluk

KAT

Ik vind dat een erg opportunistische gedachte Sis.

SIS

Waarom moet jij toch altijd zo verrekte principieel zijn. Weet je hoe vermoeiend dat is.

KAT

Ik geloof in verantwoordelijkheid nemen.

SIS

Jaja.

KAT

Dat is misschien iets wat jij je niet kan voorstellen.

SIS

Ik zou voor jou liegen. Is dat geen verantwoordelijkheid nemen? Je familie beschermen, als het moet. Als het eropaan komt

KAT

Liegen is nooit verantwoordelijkheid nemen.

SIS

Oh nee, en wat zou jij dan doen. In zo'n geval.

KAT

Ik zou niks zeggen. Zwijgen.

SIS

Alsof jij dat kan. Niks zeggen.

KAT

Ik kan heel goed zwijgen als het moet.

SIS

Oh ja.

KAT

Ja.

SIS

Daar heb ik anders nog nooit wat van gemerkt.

KAT

Waar heb jij het over?

SIS

Jij weet heel goed waar ik het over heb.

KAT

We gaan toch geen oude koeien uit de sloot halen, mag ik hopen.

SIS

Ik zeg alleen dat ik niet geloof dat jij kan zwijgen.

KAT

Gelukkig is dat ook niet nodig In dit geval.

even stil

SIS

Dus jij kunt je helemaal niets meer van die avond herinneren?

KAT

Nee. Vind je het erg?

SIS

Ik kan het me gewoon niet voorstellen. Dat er een gat in je geheugen is. Dat er gewoon een stuk uit je leven is geknipt.

KAT

Ik herinner me zoveel dingen niet. Iedereen. Er zijn zoveel dingen in ons leven die we niet meer weten.

SIS

Onbelangrijke dingen ja.

KAT

Dat weet je niet.

lange stilte

SIS

Stel nou dat ik zou zeggen dat ik niet gereden heb?

KAT

Wat?

SIS

Die avond. Dat ik zou zeggen dat ik niet gereden heb. Dat iemand anders jou naar huis heeft gebracht.

KAT

Wie dan?

SIS

Iemand... anders. Niet ik in ieder geval. Het zou heel goed kunnen dat het waar was. Dat ik al eerder weg was. Met Steven bijvoorbeeld. Dat hij me naar huis heeft gebracht.

KAT

Steven heeft jou niet naar huis gebracht.

SIS

Oh nee?

KAT

Nee. Jezus Sis. Waar gaat dit over? Waarom zou je zoiets doen? Je maakt een grapje. Toch...? Zeg dat je een grapje maakt.

SIS

Ze kunnen me breken Kat. Ze hoeven maar dit te zeggen tegen de pers en die vliegt er bovenop.

KAT

Maar er is helemaal niets gebeurd. Dat heb je al honderd keer gezegd. Jij hebt een kilometerpaaltje geraakt.

SIS

Dat maakt de pers niet uit. *Kat is verbijsterd. Wat? Kat zegt niks.* Jij kunt je niet voorstellen hoe het is.

KAT

Wat?

SIS

Bekend zijn. Echt bekend zijn.

KAT

Zou jij gaan liegen omdat je bekend bent?

SIS

Het is heus niet zo makkelijk als jij denkt.

KAT

Nou dan stop je toch? Als het zo erg is.

SIS

Alsof je kunt stoppen met bekend zijn.

KAT

Volgens mij is dat geen enkel probleem. Gewoon met je kop van die tv af. Maar nee, dat is geen optie natuurlijk, want als jij niet op tv bent dan denk jij dat je niet bestaat. Godverdomme Sis, soms zou ik je zo graag met je kop tegen de muur slaan om je te laten zien in wat voor een fake wereld jij leeft.

SIS

Nee, en die van jou is echt zeker.

KAT

Dat hele idee van belangrijkheid. Van iemand zijn. Alleen maar omdat je toevallig bekend bent. Dat is toch fake.

SIS

Dus bekend zijn is fake?

KAT

Wel als het niets te maken heeft met echt iets kunnen.

SIS

Dus ik kan niks? En jij wel natuurlijk. Als jij bekend zou zijn dan was het helemaal prima.

KAT

Ik zal nooit bekend zijn. Niet op die manier. Dat is onmogelijk.

SIS

En waarom?

KAT

Omdat ik er niet aan mee doe. Aan al die flauwekul die nodig is om aandacht te krijgen. Dingen die alleen maar moeten om je kop weer op tv te krijgen. Zodat iedereen weet dat je nog meedoet.

SIS

Dat hoort nou eenmaal bij ons vak.

KAT

Vak? Noem jij bekend zijn een vak?

SIS

Jij denkt echt dat het allemaal niets voorstelt hè? Wat ik doe.

KAT

Het voegt helemaal niets toe. Jullie houden hele volksstammen met bier en chips op de bank. Ingedut. Het heeft geen enkele waarde.

SIS

Oh dus nu gaat het ineens over waarde?

KAT

Waarde is echt, altijd echt.

SIS

Jajajaja. Jij praat zoveel onzin dat je niet eens meer door hebt dat het niets betekent. 'Waarde is echt'. Waarde is gewoon waarde. En echt is echt. En één ding weet ik wel, dat toneel niet echt is.

KAT

Jij vindt toneel onecht?

SIS

Toneel is onecht. Ik hoop dat je dat toch met me eens bent. Kijken naar mensen die voor je neus staan te doen alsof ze iemand anders zijn.

KAT

Dat noemen ze acteren. Acteren is niet 'doen alsof'. Acteren is transformeren. Ik moet geloven in alles wat ik sta te doen. Anders kan ik wel ophouden. Als ik het zelf niet geloof.

SIS

Oh dus de definitie van echt is nu geworden: als je het zelf maar gelooft.

Tjongejonge, wat denk jij eigenlijk? Dat ik niet geloof in de dingen waarmee ik bezig ben? Dat ik alles in mijn leven aan elkaar aan het liegen ben?

KAT

Alles wat jij doet is voor jou bedacht. Jij bent een poppetje. Een vervangbaar poppetje. Jij voert alleen maar uit wat een ander wil.

SIS

En jij niet?

KAT

Nee.

SIS

Dus jij doet niet wat een regisseur wil.

KAT

Nee, nou ja, niet letterlijk, niet precies nee, ik geef een... interpretatie.

SIS

Een interpretatie?

KAT

Ja.

SIS

Van wat precies?

KAT

Van wat een regisseur vraagt. Ik zoek als het ware binnen zijn vraag naar een antwoord.

SIS

'Ik zoek als het ware binnen zijn vraag naar een antwoord'. Heet het tegenwoordig zo als je het met de regisseur doet.

KAT

Jij maakt alles altijd weer banaal. Dat is jouw probleem.

SIS

En jouw probleem is dat je zo vaag bent.

KAT

Ik ben genuanceerd Sis. Nuance! Daar draait het om. Niet dat eendimensionale. Dat hap-slik-weg-gebeuren waar jij mee bezig bent. Waar iedereen de godganse dag maar mee volgepropt wordt. Meer van hetzelfde.

SIS

Ik wist niet dat het je zo hoog zat

KAT

Heb jij je ooit afgevraagd hoe stil het bij jou wordt als niemand je meer moet? Als je formule is uitgewerkt? Of je toch echt te oud wordt? En zo lang zal dat niet meer duren.

SIS

Bij jou niet dan?

KAT

Ik ben geen product Sis. En de dag dat iemand mij gaat vragen om dat wel te zijn, stop ik. Direct.

SIS

Makkelijk gezegd.

KAT

Denk je nou echt dat ik me laat gebruiken als uithangbord van een producent die alleen maar zoveel mogelijk geld aan me wil verdienen? Dat ik zou opdraven voor één of andere belachelijke spelshow? Of als tafeldame bij een praatprogramma ga zitten om op een stoeltje naast de gevatte presentator te proberen net zo gevat te zijn, om te laten zien hoe interessant ik ben. Weet je dat ik dat misschien wel het allersneuste vind, al die zogenaamde sterretjes die intelligent over willen komen, zelfs degene die uitgenodigd worden om dom te zijn, proberen nog steeds slim te doen, wat ze natuurlijk alleen maar dommer maakt, tot groot plezier van de kijker, die zichzelf voorliegt dat hij in ieder geval slimmer is, maar wel zo dom dat hij naar die nietszeggende meningen luistert en niet eens doorheeft dat hij de volgende dag op het werk, naast het volautomatische espressoapparaat, diezelfde mening staat te herhalen alsof hij hem zelf ter plekke heeft bedacht en zo degraderen jullie Bekende Nederlanders met elk nietszeggend meninkje het nadenkende vermogen van het tvkijkende publiek.

SIS

En jij denkt dat jouw mening wel belangrijk of nee – verheffend is?

KAT

Nee, maar daar wordt goddank ook niet publiekelijk naar gevraagd.

SIS

Oh nee, jij praat alleen maar voor jezelf. Jij doet niet aan openlijke meningen.

Dat was ik even vergeten.

KAT

In ieder geval niet aan meningen die in één soundbite passen.

SIS

Oh wat is het toch heerlijk om het gelijk aan je kant te hebben.

KAT

Je bedoelt dat je geen antwoord hebt.

SIS

Nee Kat, ik heb even geen antwoord nee. En als ik eerlijk ben dan interesseert me dat ook niet.

KAT

Jij bent alleen geïnteresseerd in je reputatie.

SIS

Hou toch op.

KAT

Waarom?

SIS

Omdat jij geen idee hebt waar je over praat.

KAT

Oh nee?

SIS

Nee.

KAT

Volgens mij gaat dit allemaal over angst. En weet je waarom? Omdat jij gemaakt bent. Door producenten. Door journalisten. En nu ben je bang dat zij je gaan...

SIS

onverwacht fel Hou toch je kop ja! Hou toch gewoon eens even je verdomde rotkop!

KAT

verrast door deze felle reactie. even stil Tjongejongejonge.

SIS

Weet je wat het met jou is Kat? Jij bent gewoon jaloers. Op alles wat ik heb. Op alles wat ik krijg. Gewoon jaloers.

KAT

Wat een flauwekul.

SIS

Nog steeds. Vroeger knipte je gaten in mijn jurkjes. En nu dat niet meer kan...

KAT

Eén keer. Dat heb ik één keer gedaan.

SIS

In mijn communiejurkje ja! Mijn communiejurkje!

KAT

Moet ik me daar nu nog steeds voor verontschuldigen?

SIS

Nee natuurlijk niet. We hebben er een leuke anekdote over gemaakt die we met veel plezier vertellen bij elke familiereünie. Lachen lachen lachen.

KAT

Jezusmina waar gaat dit over?

SIS

Net zoals het bedplassen. En de lollige gedichtjes daarover met Sinterklaas. Jaar in jaar uit. 'Onze kleine Sis. Ruikt wel eens naar pis'.

KAT

Dat waren grapjes! Kindergrapjes.

SIS

Zo lollig waren ze niet.

KAT

Zit je daar nu nog steeds mee?

SIS

Is dat zo gek?

KAT

Sorry hoor, als ik je een trauma heb bezorgd. Jezusmina. Zit jij in therapie of zo?

SIS

Nee.

KAT

Wat dan?

SIS

Niks.

Ze zijn allebei even stil, blazen stoom af.

KAT

Even voor alle duidelijkheid. Ik kan er toch wel op vertrouwen dat jij geen onzin gaat lopen vertellen. Tegen die mannen. Dingen die niet waar zijn, bedoel ik. Niet waar in de zin van niet gebeurd. Alleen maar vanwege die zogenaamde reputatie. Daar kan ik toch wel op vertrouwen hoop ik. Sis? Sis? Sis godverdomme! Geef nou antwoord. Asjeblieft. Geef nou antwoord. Asjeblieft.

8.

GÉ

Ik heb jarenlang naar cellen gekeken.

Het is belangrijk dat je dat weet.

Om de wereld te begrijpen moet je de cel begrijpen.

Niet de economie.

Of de politiek.

Onbelangrijk.

Het gaat om de cel.

Een mens die nog nooit naar een cel heeft gekeken die kan het leven niet begrijpen.

Onmogelijk.

Simpel gezegd zou je de cel als een samenlevingsvorm kunnen zien waarin alles geregeld is wat er in een menselijke samenleving geregeld dient te worden.

Met één belangrijk verschil: de cel is georganiseerd om perfect te functioneren in dienst van het grotere geheel: het organisme waar hij deel van uitmaakt.

En daarmee geeft hij ons cruciale informatie over de wijze waarop wij zelf – als mens – georganiseerd zouden kunnen zijn om perfect te functioneren in dienst van het grotere geheel: de samenleving, de wereld, en voor wie wil ja: het heelal.

De eerste keer dat ik een cel zag was ik zeven.

Ik keek met één oog door de lens van een microscoop en wat ik zag was een soort druppel.

Een druppel die bewoog.

Alsof hij ergens heen wilde.

Alsof hij een plannetje had.

Een reisdoel.

En ook al was mij net verteld dat deze druppel een eencellige was.

Toch had ik op dat moment het gevoel dat ik naar een levend wezen zat te kijken.

Een beestje.

Met een wil.

Een diertje met gevoel en gedachtes en een doel.

Sindsdien voel ik me verbonden met de cel.

Zoals een ander zich verbonden voelt met een mens, een partner.

Ik weet niet of jij een partner hebt, iemand met wie je het leven deelt zeg maar.

Delen.

Voor mij is delen een biologisch begrip.

Zoals een cel zich deelt.

Van één naar twee, van twee naar vier, van vier naar acht.

Het maakt meer van minder.

Menselijk delen doet meestal het tegenovergestelde.

Wij verdelen.

Wij maken minder van meer.

Wij ruilen onze tekorten.

Ik hoop niet dat ik je hiermee beledig, want dat is niet mijn bedoeling.

Integendeel.

Ik probeer me juist met jou te verbinden.

Jij bent tenslotte mijn observant.

En ik jouw geobserveerde.

Dat scheidt een band.

Voor mij scheidt dat een band.

9.

KAT

Ik ben misschien een beetje fel geweest.

Te fel. Maar ik ben fel, dat weet je. Dat is mijn manier om... om dingen te zeggen ja. Sis? *Sis zwijgt.* Ik zal mijn best doen om me in te houden. Niet in wat ik vind. Dat niet. Maar in hoe ik het zeg. Sis? Hoor je me? Sis...? Ik denk dat het belangrijk is dat we één lijn trekken. Eén lijn en dat we allebei aan dezelfde kant gaan staan. Luister je naar me? Het enige wat telt is dat we zo snel mogelijk weer naar huis kunnen. Dat ben je toch met me eens? Jij wil hier toch ook zo snel mogelijk weg? Sis?

SIS

Ja.

KAT

Nou dan.

SIS

Jij hebt je voorstelling gemist.

KAT

Ja. Miss marketingbabe zal wel blij zijn. Kan ze mijn rol er ook bijnemen.

SIS

Miss marketingbabe?

KAT

Ronella.

SIS

Noem jij Ronella miss marketing babe? Dat is een hartstikke goede actrice. Die heeft vorig jaar toch een belangrijke filmprijs gewonnen? Of bedoel je die niet?

KAT

Die bedoel ik ja.

SIS

Jezusmina, is er überhaupt iemand die aan jouw norm kan voldoen?

KAT

reageert niet. na een tijdje Ik ben moe.

SIS

Dan moet je gaan liggen. *Kat gaat liggen, ze kijkt naar haar handen die trillen. Ze steekt ze weg onder haar oksels. Is er wat?*

KAT

Ik voel me niet lekker.

SIS

Misschien moet je wat water drinken.

KAT

Volgens mij moet ik een borrel.

SIS

Helaas werkt de roomservice even niet.

KAT

Nee, en een slot op de minibar. Alsof we criminelen zijn. *Ze pakt water. Zou jij echt liegen?*

SIS

Nee, natuurlijk niet

KAT

Waarom zei je dat dan?

SIS

Zomaar. Zomaar!

KAT

Het zou geen leuke grap zijn. Dat weet je. *neemt een slok water* Ik vind water toch zo vies.

SIS

Drink nou maar op. *Kat drinkt, Sis gaat ergens zitten, even stil.* Weet je wat nou gek is? Dat ik de hele tijd als ik terug denk aan wat er die avond is gebeurd. Dat de beelden die ik krijg over wat er echt is gebeurd zich gaan vermengen met de beelden die ik krijg bij wat zij zeggen dat er is gebeurd. Alsof er twee...

KAT

onderbreekt haar Die afslag gaan we niet nemen Sis. Jij weet precies wat er echt gebeurd is. Je hebt het me al honderd keer verteld. Je raakte een kilometerpaaltje. Ja? Toen ben je gestopt. Je bent uitgestapt. Je bent voorlangs de auto gelopen. Zag de schade. Je hebt gevloekt. En een schop tegen het voorwiel gegeven. Toen ben je teruggelopen. Om te zien wat je geraakt had. Toen zag je dat paaltje.

SIS

Maar als zij dat niet geloven.

KAT

Het gaat erom dat wij dat geloven. Dat zeg ik net. Aan één kant van de lijn gaan staan. Samen.

SIS

Jij doet alsof het een kinderspelletje is. Denk jij nou werkelijk dat die mannen ons met rust laten omdat wij solidair zijn. En die journalisten straks al helemaal niet.

KAT

Laat jij goddomme echt je leven bepalen door die klote journalisten.

SIS

Mijn leven wórdt er door bepaald. Dat zeg jij toch ook. Zij hebben mij gemaakt. Zij kunnen mij ook weer breken. Dat zijn de regels van het spel.

KAT

En jij gaat je daarbij neerleggen?

SIS

Dit is mijn leven Kat.

KAT

Ik snap niet dat jij zo'n leven wilt.

SIS

Denk jij dat ik daarvoor kies? Het is me overkomen. Wat dacht je dan? Ik was negentien toen ze me van de straat plukte. Je kunt toch moeilijk zeggen dat ik het gepland heb.

KAT

Je kunt toch nee zeggen.

SIS

Dit is geen leven waarin je zomaar nee kunt zeggen. Zo werkt het niet. Er zijn miljoenen mensen die naar mij kijken. Die daar plezier aan beleven. Dan kun je niet zomaar even...

KAT

onderbreekt haar Het is verdoving.

SIS

Nou én? Als mensen daar toch voor kiezen. Jij kiest er toch ook voor om te drinken.

KAT

Dat is heel wat anders. Ik beschadig hooguit mezelf. Die onzin waar jij aan meedoet beschadigt miljoenen mensen.

SIS

Ik doe anders ook heel veel goede dingen dankzij die zogenaamde onzin. Ik reis voor Unicef de wereld over. Ik haal geld op voor de slachtoffers van de aardbeving in Haïti en Honduras en...

KAT

Je bedoelt dat je langs de deur gaat? Met een collectebus? Zo rond etenstijd?

SIS

Ik presenteer een tv show. Vrijwillig.

KAT

Dat noem jij goed doen?

SIS

Hoe noem jij dat dan?

KAT

Goed maken.

SIS

Goed maken? Waar slaat dat nou weer op? Jij zegt maar wat. Jij doet je mond open en dan... hoppekee, rolt het zoveelste oordeel naar buiten. Terwijl... wat weet jij nou eigenlijk van mijn leven? Je bent nooit ergens bij. Nooit. Alles wat jij zegt en vindt is van een veilig afstandje. Het is zo makkelijk om principieel te zijn als het je niets kost.

KAT

Principieel zijn is nooit makkelijk Sis. Maar iemand moet het zijn.

SIS

Waarom?

KAT

Omdat anders iedereen op zijn plek blijft, terwijl...

SIS

onderbreekt haar jij het liefste alles op zijn kop zet. Alles overhoop schopt.

KAT

Ik wil mensen andere perspectieven bieden. Hun blik verruimen. Een andere
waarheid laten zien. Ik geloof dat theater dingen in beweging kan zetten.

SIS

En ik geloof in amusement. In mensen een fijne avond geven.

KAT

Dat is geen geloven maar verdoven.

SIS

Hoe komt het toch dat jij altijd doet alsof jij beter bent? Dat wat jij doet
bijzonderder is. Zolang als ik me herinner heb jij gehoond om wat ik doe.
Kwam ik op tv? Was het op de verkeerde zender. Mijn eerste grote interview?
In het verkeerde blad. Werd ik geciteerd? Was het een holle frase. Ik doe nooit
iets goed. Nooit. Zelfs op mijn bruiloft moest jij een statement maken met je
onbegrijpelijke gedichten van – wie was het ook alweer... Rilke?

KAT

Rilke is geweldig! En dat gedicht was een cadeau ja. Sorry als je dat niet
begrepen hebt. Waarschijnlijk was het iets te verfijnd voor dat over de top
huwelijk van jou met die over de top man van je. Hoe heette hij ook alweer? Ik
ben het gewoon vergeten. Terwijl dat hele huwelijk toch bijna – wat was het –
anderhalf jaar geduurd heeft? Maar goed, het was dan wel je langste relatie ooit
toch?

SIS

Goed, ga jij maar door met mijn leven belachelijk te maken. Als jij je daardoor
beter voelt. Want daar gaat het toch om? Weet je wat ik me afvraag? Ik vraag
me af wat er gebeurd is met dat hele verhaal van: we moeten één lijn trekken.
We moeten samen aan dezelfde kant gaan staan. Of geldt dat alleen maar als ik
aan jouw kant ga staan en niet andersom? Hè? Ik krijg zo langzamerhand het
gevoel dat jouw principes één groot excuus zijn voor het feit dat jij helemaal
niet mee kunt bewegen. En dat jij daarom iedereen die jouw moraal niet deelt

gewoon keihard naar beneden trapt. En ondertussen ben je zelf een alcoholverslaafde actrice die op haar retour is. Ja. Op haar retour ja. Denk jij dat er nog maar iemand is die vindt dat jij ertoe doet? En dan bedoel ik in jouw eigen wereldje. Zelfs op de affiches van jouw eigen theatergezelschap komt jouw kop niet meer voor. En wanneer heb jij voor het laatst een hoofdrol gespeeld? Vijf jaar geleden? Ja, ik weet het, jij speelt nog steeds de rouwende weduwe die haar verdriet maar niet weggedronken krijgt. En ondertussen zit iedereen om je heen gewoon te wachten tot het mis gaat. Misschien zijn ze wel blij dat je vanavond niet bent komen opdagen. Kunnen ze je eindelijk aan de kant schuiven. Huppekee, van het toneel, letterlijk.

Kat loopt naar Sis en geeft haar een harde klap in het gezicht. Sis valt, krabbelt weer op, is totaal beduusd.

KAT

Zo.

10.

GÉ

Kijken is niet makkelijk.

Observeren.

Dat moet je leren.

Zoals wij alles moeten leren.

Lerende schepsels.

Dat is wat wij zijn.

De mens.

Wij hebben maar bar weinig instinct.

Wij vliegen niet automatisch naar het licht.

Zoals een mot.

Wij kruipen niet automatisch naar de zee.

Zoals een pasgeboren zeeschildpad.

Nee.

Wij kijken, wij bestuderen en wij kopiëren.

Gedrag.

Reacties.

Overtuigingen.

Tot ons zesde levensjaar zuigen wij alle voorbeelden uit onze omgeving op.

Zonder enig moreel besef.

Goed en kwaad bestaan nog niet.

Goed is wat je helpt.

Kwaad is wat je niet helpt.

En na die zes jaar gaan wij programmeren.

A leidt tot B.

C leidt tot D tenzij er een optie E is en ga zo maar door.

En met dat programmeren verliezen wij ons vermogen om iets nieuws te leren.

Vanaf dat moment reageren wij in een autorespons.

Waarom ziet de ene mens het glas altijd halfvol en de ander het glas altijd halfleeg, terwijl het glas in beide gevallen exact hetzelfde gevuld is?

Perceptie.

Het gevolg van een conclusie die gebaseerd is op de interpretatie van een gebeurtenis uit ons verleden.

Het is belangrijk dat je dit snapt.

Dat de basis van een autorespons de interpretatie van een gebeurtenis is.

Niet de gebeurtenis zelf.

Niet dat wat er exact gebeurd is, maar wat wij denken dat er gebeurd is.

En de enige manier om die autorespons te doorbreken is door opnieuw te kijken.

Opnieuw te observeren.

Opnieuw te leren.

En dan opnieuw te programmeren.

Dit begrijpen is het begin.

Van alles.

Van een... bevrijding.

Een mogelijke bevrijding.

deel 2

II.

Kat in dezelfde ruimte, ze voelt zich duidelijk niet lekker. Er is een nacht voorbij gegaan, Sis is een aantal uren geleden opgehaald voor verhoor en nog niet terug. Dan wordt Gé ineens binnen gelaten. Kat schrikt op. Ze kijkt hem argwanend. Gé zegt niks.

KAT

Wie bent u? Gé zegt niks. Ik vraag u iets... Hallo? Een tijdje stil. Kat drinkt water, probeert zich te fatsoeneren. Kunt u me vertellen wat u hier doet? Gé haalt zijn schouders op, probeert contact met Kat te vermijden. Weet u dat niet? Gé zegt niks. Ik wil godverdomme weten waarom u hier bent. Gé zoekt met zijn ogen of er camera's zijn. Wat doet u?

GÉ

Kijken of hier camera's zijn.

KAT

Camera's? Zijn hier camera's? Gé zoekt verder de ruimte af. Wel godverdomme! Kunnen ze ons zien? Kunnen ze ons de hele tijd al zien? Kat kijkt nu ook rond naar een camera, maar ze kunnen niets vinden. Ik zie geen camera's.

GÉ

Nee. Vreemd.

KAT

Hoezo vreemd?

GÉ

Niet logisch.

KAT

Wat bedoelt u...? Wat bedoelt u...? Hallo?! Wie bent u als ik vragen mag? Wordt u ook ergens van verdacht? Van iets wat niet waar is? *Gé reageert niet.* Ik wil weten wat er aan de hand is. En mijn zus? Waar is mijn zus? Is die nog hier? *Gé reageert nog steeds niet.* Godverdomme man zeg dan toch eens wat...! Oké, oké, dan zegt u niks. Zeg ik lekker ook niks. Zeggen we samen lekker niks. *Kat gaat zitten, ze voelt zich duidelijk niet lekker. Ze zijn een hele tijd stil.* Ik ben actrice. En ik had gisterenavond moeten spelen. En nu vraag ik me de hele tijd al af of iemand naar mij aan het zoeken is. Of zich ongerust maakt. Of dat ze alleen maar aan het vloeken zijn. Omdat ik er niet was. Onbereikbaar. Geen telefoon opneem. Voor de zoveelste keer ja. Ik ben nogal eens onbereikbaar namelijk. Nou ja, onbereikbaar. Dronken eigenlijk. Ik drink nogal. De laatste tijd. Al een hele tijd eigenlijk. Het moet maar eens gezegd. *Ze is stil.* Gaat u wel eens naar het theater? *Gé geeft geen antwoord.* U ziet er niet best uit. Maar ik neem aan dat u dat zelf ook wel weet. *Kat loopt naar Gé om hem beter te bekijken. Gé wendt zich af.* Ik bijt niet hoor. Ik wou alleen even naar uw gezicht kijken. Wat is daarmee gebeurd? Heeft u gevochten?

Gé zegt niks, dan ineens:

GÉ

Wat is er met uw zus?

KAT

Zij hebben haar meegenomen. Vanochtend heel vroeg. En ze is niet teruggekomen. Ik heb geen idee wat ze aan het doen is, maar ik vertrouw haar voor geen cent.

even stil

GÉ

Ze hebben mijn hond gedood.

KAT

Wat zegt u?

GÉ

Zomaar. Omdat het mijn hond was, denk ik. En omdat het kon. Omdat er niemand was die zei: hé blijf van die hond af. Of: wat doen jullie met die hond?

Die hond is niet van jullie... Gewoon gedood.

KAT

Wie?

Gé wijst met zijn hoofd de deur.

KAT

Hebben zij uw hond gedood?

GÉ

Ik heb er twee. Ik heb geen idee hoe het met die ander is. Of die nog leeft. Of die te eten krijgt. Ik weet niet wat me nu het meeste pijn doet. De hond die dood is. Of de hond die daar nu helemaal alleen is. Ik weet dat een hond prima alleen kan overleven. Zeker deze honden. Die hebben nog instinct. Zolang je ze maar niet aan een ketting legt. Dat doodt alles wat natuurlijk is. Een ketting.

KAT

Meent u dit nou?

GÉ

Wat is er met uw handen?

KAT

?

GÉ

Ze trillen.

Kat kijkt naar haar handen die inderdaad weer trillen, ze stopt ze weg onder haar oksels.

KAT

Ik heb geen oog dichtgedaan vannacht. En het is koud hier. Heeft u het niet koud?

GÉ

Kou is een kwestie van perceptie.

KAT

Perceptie?

GÉ

Hoe wij de dingen ervaren.

KAT

Ik weet wat perceptie is.

GÉ

Het is koud als je denkt dat het koud is. En niet koud als je niet denkt dat het koud is.

KAT

Volgens mij is het hier koud. Dat is geen kwestie van perceptie

GÉ

Wat u wilt.

even stil

KAT

Bent u psycholoog of zo? Of een of andere therapeut?

GÉ

Ik ben bioloog. Celbioloog... Was.

KAT

U was celbioloog? En wat bent u nu?

GÉ

Niks.

KAT

Dat klinkt gefrustreerd. Sorry dat ik het zeg. Bent u gefrustreerd?

GÉ

Wie niet?

KAT

Ik niet.

GÉ

Dan bent u een gelukkig mens.

KAT

Ik geloof niet in geluk. Geluk houdt mensen op de plaats. Geluk wil je niet verstoren. Het is een zachte, warme cocon die je om je heentrekt en waar al het nare uit moet blijven. Terwijl ongeluk en lijden... het zet je aan om iets te doen. Om te bewegen. Ongeluk verheft de mens.

GÉ

Dan zult u wel blij zijn dat u hier zit.

Kat is stil, want ze is helemaal niet blij dat ze hier zit, maar ja, zo klonk het natuurlijk wel.

GÉ

Het idee dat de mens lijden nodig heeft is een achterhaald concept. Het komt voort uit de gedachte dat we op de proef gesteld moeten worden. Door God natuurlijk. Of dat we moeten boeten. Ook een idee van God.

KAT

Ik heb het niet over God. Ik heb het juist over menselijkheid. Over empathie. Dat heeft niets met God te maken. Ik geloof niet in God. U wel?

GÉ

Geen enkele bioloog gelooft in God.

KAT

Nee, natuurlijk niet. U gelooft in Darwin. Survival of the fittest.

GÉ

Dat is niet van Darwin. Dat is van Spencer.

KAT

Ik zal het onthouden.

GÉ

Allebei achterhaald.

KAT

Oh ja?

GÉ

De natuur is gemaakt om in harmonie met elkaar te leven. Een kwetsbare harmonie dat geef ik toe, maar toch, een harmonie. Evenwicht. Samenwerking.

Daar is alles op gericht. Keer op keer. Niks survival of the fittest.

KAT

Daar is dan verrekke weinig van te merken.

GÉ

En toch is het zo.

KAT

Maar niet bij de mens.

GÉ

We zouden er een voorbeeld aan kunnen nemen. Als we dat zouden willen.

KAT

Wij zijn nu eenmaal niet als de natuur.

GÉ

Hoe bedoelt u?

KAT

Dat wij geen dieren zijn.

GÉ

Maar we bestaan uit precies dezelfde cellen. Die in de basis hetzelfde functioneren. Op celniveau is er geen enkel verschil.

Kat zwijgt.

KAT

Ik voel me zo ontzettend moe.

Kat doet haar ogen dicht en valt in een diepe slaap. Gé ziet het gebeuren. Weet niet wat hij ermee moet. Hij bekijkt Kat van dichtbij, zoals een onderzoeker dat doet. Kat schrikt opeens weer wakker en ziet Gé dichtbij zich.

KAT

Wat doet u?

GÉ

Niets. Sorry. Ik wilde niet... U viel ineens weg. Ik was bang dat eh...

KAT

Ik ben moe ja.

GÉ

Ja. Sorry.

KAT

Is er wat?

GÉ

Nee.

Gé gaat terug naar zijn eigen plek. Kat gaat verder van hem af zitten.

KAT

U heeft nog steeds niet gezegd waarom u hier zit.

GÉ

U ook niet.

KAT

We zijn vals beschuldigd. Mijn zus en ik. Die nu dus weg is. En ik heb wel zo'n idee van wat ze aan het doen is.

GÉ

Beschuldigd waarvan?

KAT

Doorrijden na een dodelijk ongeval. Wat belachelijk is, want we waren niet eens in de buurt.

GÉ

En waar precies was u niet in de buurt?

KAT

Van de plek waar die fietser is aangereden. De Verlengde Middenweg.

GÉ

Waarom zeggen ze dat dan? Dat u daar was?

KAT

Ze beweren dat iemand ons gezien heeft. Ons nummerbord. Wat gelul is want we hebben daar niet gereden. Maar er is dus één of andere klootzak of gek die zegt dat hij onze auto heeft gezien. Hij heeft het opgeschreven en doorgegeven aan de politie.

GÉ

En u reed daar niet?

KAT

Nee.

GÉ

En dat weet u zeker?

KAT

Mijn zus reed. Ik sliep.

GÉ

Dus u weet het niet zeker.

KAT

Is dit een verhoor of zo?

Gé zwijgt.

GÉ

Ik heb het gezien. Toevallig.

KAT

Wat?

GÉ

Ik ben de getuige. Van dat dodelijk ongeval

KAT

U? Dus u heeft dit allemaal veroorzaakt?

GÉ

Ik was de getuige.

KAT

U heeft gelogen.

GÉ

Ik heb gezegd wat ik gezien heb. Een witte Peugeot 306 die een fietser schepte.

Op de Verlengde Middenweg. Net na de bocht. De auto stopte en bleef een paar seconden wachten. Er stapte een vrouw uit die direct weer instapte. Ze wachtte weer een paar seconden. Toen reed ze door.

KAT

U liegt.

GÉ

De vrouw had een rode jas aan. Een lange rode jas. Nogal opvallend. En een witte shawl.

Kat staat op en loopt naar Gé en geeft hem een schop.

KAT

Zeg me dat u liegt.

GÉ

Ik lieg niet.

Ze geeft hem weer een schop.

KAT

U gaat me nu zeggen dat u liegt. Dat u alles bij elkaar gelogen heeft. U heeft het allemaal verzonnen.

Kat wil hem weer een schop geven. Gé springt op en pakt haar in een soort wurggreep.

GÉ

Ik weet precies wat ik gezien heb. Een witte Peugeot 306. En een vrouw die uitstapte met een lange rode jas en een witte shawl. Geen kenteken. Ik heb nooit een kenteken doorgegeven. Gehoord? *Hij laat Kat los, die naar adem snakt. Even stil.* Ik wilde u geen pijn doen. Ik verloor mijn zelfbeheersing. Dat heb ik soms. Dat is niet goed nee, maar dat heb ik soms. En ik wil me daar niet voor verontschuldigen. Het is gebeurd. *Kat reageert niet. Ze trilt.* Heeft u het nog steeds koud? Hier, neemt u mijn jas. Ik heb hem niet nodig.

Gé doet zijn jas uit en loopt richting Kat om zijn jas te geven.

KAT

Blijven zitten daar. Geen centimeter dichterbij. Hoort u me? Geen centimeter.

Gé gaat terug naar de plek waar hij was, trekt zijn jas weer aan.

12.

*Dezelfde cel, even later. Sis komt binnen. Kat en Gé zitten zover mogelijk uit elkaar.
Kat is er zichtbaar slecht aan toe.*

SIS

Wat is hier aan de hand? tegen Kat Ben je oké?

KAT

Blijf van me af.

SIS

Jezus man, je ziet er niet uit. Ben je ziek?

KAT

Blijf van me af ja.

SIS

Je bent kletsnat van het zweet.

KAT

Ik moet gewoon wat drinken.

SIS

Hier is water.

KAT

Ik bedoel een borrel.

SIS

Dat gaat hier dus niet. *richting Gé* Wat doet hij hier?

KAT

Ken je hem?

SIS

Nee.

KAT

Hij kent jou wel.

SIS

Ja daar kan ik ook niks aan doen.

KAT

Hij heeft je gezien.

SIS

Hoe bedoel je, gezien?

KAT

Hij is de getuige.

SIS

Hij? Hij ziet er meer uit als een... dakloze... gek.

KAT

Oh en kan hij daarom geen getuige zijn? tegen Gé Zeg het haar. Gé zegt niks.

Zeg het haar!

SIS

Doe normaal Kat.

KAT

Wat heb jij vanochtend gedaan?

SIS

Niets.

KAT

Jij bent meer dan drie uur weggeweest en in die tijd is er niets gebeurd?

SIS

Ze hebben me laten wachten in een kamertje.

KAT

Drie uur lang?

SIS

Ja.

KAT

En toen?

SIS

Toen hebben ze me weer hier naartoe gebracht.

KAT

Spreek de waarheid verdomme!

SIS

Ik spreek de waarheid.

KAT

tegen Gé Zeg het haar!

SIS

Wat wil je nou?

KAT

Hij heeft je gezien. Hij heeft gezien dat jij het was.

SIS

Kijk hoe die vent eruit ziet. Hij is waarschijnlijk één of andere verslaafde dakloze gek. Die liegen de hele wereld bij elkaar.

KAT

Hij is celbioloog.

SIS

Zo ziet hij er niet uit.

KAT

tegen Gé Waarom zeg je niks? *Gé haalt zijn schouders op.* Je was getuige toch?

GÉ

Dat is nog geen aanklager.

KAT

Jezuschristus man, je hebt tegen mij gezegd. *tegen Sis* Hij heeft je gezien. Hij zegt dat je gestopt bent en dat je bent uitgestapt, maar meteen weer ingestapt. En toen bent weggereden. Hij heeft je gezien.

SIS

Wat? Ik heb een kilometerpaaltje geraakt!

KAT

Jij hebt die vrouw doodgereden. Dood Sis. Ik kan niet geloven dat jij daarover liegt. De hele tijd al liegt.

SIS

Dus jij gelooft die man. Een een wildvreemde... die er uit ziet als een een...

Die geloof je meer dan dat je mij gelooft?

KAT

Hij beschrijft precies wat jij aanhad. Een lange rode jas en een witte shawl. Hoe verklaar je dat hij die dingen kan weten?

SIS

Weet ik veel. Waarom zit hij hier? Vind je dat niet vreemd? Hè? Misschien hebben ze hem hier wel binnengebracht om ons...

KAT

Wat?

SIS

Tegen elkaar op te zetten.

KAT

tegen Gé Waarom zeg je niet dat je haar gezien hebt. Je hebt haar gezien toch?

Gé geeft geen antwoord.

SIS

Misschien heb jij hem dat allemaal wel ingefluisterd. Terwijl ik weg was.

KAT

Ík!? Waarom?

SIS

Weet ik veel.

KAT

Godverdomme man, zeg nou wat je mij gezegd hebt.

Gé zwijgt.

SIS

Hij heeft het gewoon allemaal gelogen. Jezus Kat, kijk toch naar die man. Hoe kun je die serieus nemen?

KAT

Hij heeft beschreven wat je aanhad Sis.

SIS

Misschien hebben ze hem dat wel verteld.

KAT

Wie?

SIS

Die twee mannen.

KAT

En hoe zouden die dat weten?

SIS

Misschien heeft iemand ze dat verteld. Of hebben ze foto's gezien van die reünie. Weet ik veel. Misschien willen ze me erin luizen, omdat ze een schuldige nodig hebben. Of willen ze me gewoon naaien. Omdat ik bekend ben. Dat soort dingen gebeuren...

KAT

Dat geloof je toch niet echt?

Sis loopt naar Gé, blijft voor hem staan. Gé probeert haar te negeren.

SIS

Hoe heet je? *Gé zegt niks.* Dus jij denkt dat je mij gezien hebt? *Gé zegt nog steeds niks.* Jij bent nogal zwijgzaam voor een getuige. *tegen Kat* Hij is nogal zwijgzaam voor een getuige. *Vind je niet? tegen Gé* Hoe kom je aan die onzin?

Sis geeft een schopje tegen Gé, alsof ze tegen een dier schopt om te zien of er nog leven inzit.

KAT

Niet doen Sis

Sis schopt Gé weer.

SIS

Zeg haar nou maar dat je gelogen hebt. Dat je de hele boel bij elkaar gelogen hebt. *Sis schopt weer, Gé draait zich weg.* Of sta je nou met je mond vol tanden. Vol rottende stinkende tanden durf ik te wedden. *Ze schopt hem weer.*

KAT

Ik zou maar ophouden met dat schoppen. Zo dadelijk vliegt hij je aan. Hij heeft mij ook aangevlogen.

SIS

Waarom?

KAT

Omdat ik zei dat hij loog.

SIS

Zie je nou wel, dat jij hem ook niet gelooft.

KAT

Ik geloof hem wel.

Sis wil Gé nogmaals schoppen, maar Gé springt omhoog, grijpt haar beet zoals hij eerder Kat vastgreep en duwt bijna haar strot dicht. Dan duwt hij Sis weg en laat los. Sis hapt naar adem. Kat schrikt, maar doet niets. Sis hoest, verslikt zich bijna.

KAT

Ben je oké?

SIS

Nee. *Kat pakt glas water en brengt dat naar Sis. Ze drinkt. Kat bekijkt haar.* Die vent is gek. Ik meen het.

KAT

Waarom ben jij zo lang weggeweest vanochtend?

lange stilte

SIS

Ze lieten me foto's zien. Van die vrouw. *stilte* Ze zeiden tegen me dat die vrouw nog leefde toen de ambulance aankwam. Dat ze op weg naar het ziekenhuis gestorven is. Ze zeiden... *stilte* Ze zeiden dat als de... als de auto gestopt was, ze waarschijnlijk niet was doodgegaan.

KAT

Godverdomme Sis. Jij bent gewoon een... een...

SIS

Ik wist het niet! Dat ze er zo erg aan toe was.

KAT

Je bent niet eens gaan kijken!

SIS

Ik dacht... Ik raakte in paniek. Ik dacht dat het wel meevalt!

KAT

Jij rijdt een fietser aan met 80 km per uur en jij denkt dat het wel meevalt...! Je bent niet eens gaan kijken Sis...! En dat je daar dan de hele tijd al over liegt.

SIS

Het ging vanzelf. Het liegen ging vanzelf.

KAT

Godverdomme.

SIS

Het spijt me.

KAT

Dit is niet iets waar je je zomaar even voor kunt verontschuldigen Sis. Dit is iets. Dit gaat niet zomaar voorbij. Dat snap je toch...? Wat haalde je in je hoofd toen je zei dat er niks gebeurd was? Dat je hiermee weg zou komen?

SIS

Ik raakte in paniek, zei ik toch.

KAT

En vervolgens dacht je: ik lieg maar lekker door. Dit gaat zo makkelijk.

SIS

Nee, natuurlijk niet.

KAT

Wat dan!

SIS

Ik weet het niet. Ik weet het echt niet.

lange stilte

GÉ

Wist u dat de ziekten die het snelst toenemen in deze tijd de auto-immuunziekten zijn? Niet kanker. Niet hart- en vaatziekten. Auto-immuunziekten. Ziekten waarbij de cellen elkaar bestrijden. Omdat ze elkaar niet herkennen als lichaamseigen. Denken dat het indringers zijn en dus antistoffen gaan maken. Tegen zichzelf. De cel die de cel kapotmaakt. Dat is treurig niet?

kat/sis ?

KAT

De hele tijd wilt u niets zeggen en dan zegt u... zoiets?

GÉ

Het was een gedachte die bij me opkwam.

KAT

Wat moet ik daarmee?

GÉ

Vergeet het. Vergeet mij.

KAT

Alsof dat zou kunnen. U vergeten. Zonder uw getuigenis zou er helemaal...

GÉ

onderbreekt haar Ik heb alleen geprobeerd die vrouw te redden. Dat is het enige waar het me om te doen was. De rest... interesseert me niet. Dat is uw zaak. Of eigenlijk de zaak van uw zus.

KAT

Dus u zegt dat ik mijn zus moet laten stikken? *Gé zegt niks.* Bedoelt u dat? *Gé zwijgt. Kat staat te trillen op haar benen. Ze moet gaan zitten of liggen. Lange stilte.*

En nu?

SIS

Ik weet niet.

KAT

Ik kan niet geloven dat dit werkelijk aan de hand is. Allemaal. Ongelooflijk. Echt ongelooflijk.

stilte

SIS

Ik heb nog niet bekend.

KAT

?

SIS

Ik heb nog niets toegegeven. Ik heb... ontkend.

KAT

Er is een getuige. Of was je dat voor het gemak maar even vergeten?

Kat en Sis kijken naar Gé.

GÉ

Het is niet mijn zaak.

KAT

Maar u zit er wel in. Of u nu wilt of niet... Of wilt u uw getuigenis terugtrekken soms? *Gé geeft geen antwoord.* Zijn we er nog?

GÉ

Ik kan niet terugtrekken wat ik gezien heb. Wat ik gezien heb bestaat.

SIS

Maar u kunt toch zeggen dat u het verkeerd gezien heeft?

GÉ

Dus nu wilt u dat ik lieg?

SIS

Het zou toch kunnen? *Gé geeft geen antwoord.* Het was donker. Het regende. Er was geen verlichting langs de weg.

korte stilte

KAT

Het zou een heleboel ellende voorkomen.

GÉ

Dat weet u niet.

korte stilte

KAT

U zei toch zelf dat de werkelijkheid een kwestie van perceptie is?

GÉ

Ik zei dat hoe wij de werkelijkheid ervaren een kwestie van perceptie is. De werkelijkheid is de werkelijkheid. Als wij in staat zouden zijn om goed te kijken dan is die voor iedereen hetzelfde.

KAT

Maar dat kunnen wij niet. Goed kijken.

GÉ

Het is zaak ons daarin te oefenen.

SIS

En u heeft goed gekeken?

GÉ

Ik ben geoefend.

KAT

Waarom wilde u dan net niet bevestigen dat u mijn zus gezien heeft?

Gé geeft geen antwoord.

SIS

Geeft dat niet aan dat u toch ook een lichte twijfel heeft?

GÉ

Nee.

even stil

SIS

Waar stond u eigenlijk, als ik vragen mag? Niet langs de kant van de weg. Ik heb u niet gezien. Dus is het heel aannemelijk dat u mij ook niet erg goed gezien kan hebben. En weet u wat ik me ook afvraag? Waarom stak die vrouw zo plotseling over. Zo totaal onverwacht. Zonder naar links of naar rechts te kijken. Was ze soms geschrokken. Van u? Fietste ze zo hard mogelijk van u weg. Een man in het bos laat op de avond. Dat is toch niet normaal. Wat deed u daar? Probeerde ze van u weg te vluchten? *Gé wil niet luisteren, hij draait zijn hoofd af.* Nee, dat wil u natuurlijk niet horen. Dat het misschien wel allemaal bij u begonnen is. Dat u eigenlijk de schuld bent van dit alles. En waarom bent u zelf niet naar die vrouw toegegaan?

even stil

GÉ

mompelt onverstaanbaar voor de zussen Schuld bestaat niet.

SIS

Wat zegt u nu?

GÉ

Ik zeg: schuld bestaat niet, alleen verantwoordelijkheid.

KAT

Wat een onzin! Hoe komt u op die onzin! Gé zwijgt. Waarom zegt u dit?

Halloooo! *Gé legt zijn handen over zijn oren. Kat loopt naar hem toe en geeft hem een schopje.* Halloooo! Iemand thuis? *Gé draait zich nog verder af, probeert zich af te sluiten.* Jaja, lekker makkelijk, gaat u maar weer een beetje zitten zwijgen.

SIS

Ik durf te wedden dat het waar is. Als u daar niet gestaan had dan was ze rustig overgestoken. Dan had ze om zich heen gekeken. Was er niets gebeurd. *Sis geeft hem nu ook een schop.*

GÉ

Hou daar mee op.

KAT

Gaat u weer slaan soms?

SIS

Is dat het enige wat u kan?

KAT

Als het u niet bevalt.

SIS

Zwijgen.

KAT

Of slaan.

SIS

Zijn dat uw standaardreacties?

KAT

Niet erg indrukwekkend.

Sis schopt hem weer. Gé schuift weg om buiten het bereik van het schoppen te komen. Kat loopt achter hem aan en geeft hem nu ook een schop. Sis ook. Gé verliest zijn rust en wil opspringen, maar bedenkt zich. De zussen schrikken, houden even in, maar schoppen hem vervolgens nog harder. Gé laat het dit keer allemaal toe. Als de zussen zijn uitgeschopt, lopen ze van hem weg en gaan zover mogelijk van Gé vandaan zitten. Het is een hele tijd stil.

GÉ

46 XTR 09. *Kat en Sis kijken Gé verbouwereerd aan. Dat is uw nummerbord nietwaar?*

KAT

Ik dacht dat u geen nummerbord gezien had. U zei dat u geen nummerbord gezien had.

GÉ

Ik zei dat ik geen nummerbord heb doorgegeven. Maar ik weet wat ik gezien heb. Het kan me niet schelen wat u zelf wil geloven. Dat is aan u.

13.

Kat en Sis in hun cel. Gé is bij hen weggehaald nadat ze hem in elkaar geschopt hebben. Ze staren wezenloos voor zich uit. Proberen zo lang mogelijk niets te zeggen. Kat en Sis kijken elkaar even aan, kijken dan weer weg.

KAT

Ik wil het er niet over hebben. *stilte* Ik weet niet wat me overkwam. Echt niet. *stilte* Ze hebben het gewoon uitgelokt. *Sis geeft een schamper lachje.* Ja! Wie zet dan ook een getuige bij een verdachte...? En ik had toch gezegd dat je hem niet moest schoppen.

SIS

Oh, dus nou heb ik het gedaan?

Kat geeft geen antwoord, stilte.

KAT

Ze zullen ons gaan vragen wat er gebeurd is. *Waarom we hem geschopt hebben.*

SIS

Denk je dat ik me daar nu het meeste druk om maak?

KAT

Nee natuurlijk niet. *stilte* Hij vroeg erom. *stilte* Zeg eens wat.

SIS

Wat?

KAT

Iets.

Sis haalt haar schouders op, zwijgt even.

SIS

Ik wou dat ik iemand kon bellen.

KAT

Wie dan? *Sis antwoordt niet. Wie zou je nu bellen dan?*

SIS

Ik wil dat iemand me zegt wat ik moet doen.

KAT

Niemand kan dit voor je oplossen Sis. Dat weet je toch wel.

SIS

Wat zou jij doen? Als je mij was.

Kat geeft niet direct antwoord, stilte.

KAT

Misschien zou ik blij zijn dat ik niet meer hoef te liegen.

SIS

Maar daarna? Wat daarna? *Kat geeft geen antwoord, even stil. Ahhh, ik word hier helemaal knettergek van! Ik word... Ik kan dit niet! Ik... Ik... Help me! Iemand help me! Asjeblieft. Ik kan dit niet. Ik weet niet...*

Kat loopt naar Sis, pakt haar vast om haar te kalmeren Sis staat het eerst niet toe, wil Kat wegduwen, maar Kat laat haar niet los. Uiteindelijk stopt Sis met tegenstribbelen. Ze begint te huilen. Kat troost haar.

KAT

Het is goed. Het komt goed.

SIS

Hoe weet je dat?

KAT

Dat weet ik... We leven nog.

SIS

Alsof dat genoeg is... Ik wil dat je zegt wat ik moet doen.

KAT

Dat kan ik niet.

SIS

Waarom niet?

KAT

Omdat ik het niet weet.

SIS

Ik heb je nodig Kat.

KAT

Dat denk je maar.

SIS

Nee.

KAT

Ja.

SIS

Ik ben niet zoals jij, dat weet je toch.

KAT

Misschien ben ik wel niet zoals jij denkt.

SIS

Zeg me wat ik moet doen. Asjeblieft.

KAT

Dat weet ik niet.

SIS

Jij weet altijd alles, zeg je

KAT

Maar nu niet. Het spijt me.

Sis stopt met huilen, raapt zichzelf bij elkaar, even stil.

SIS

Soms heb ik het idee dat ik mijn hele leven uit handen heb gegeven. Alsof ik er niets mee te maken heb gehad.

KAT

Jij laat graag voor je zorgen. Dat heb je altijd al gehad.

SIS

Is dat zo?

KAT

Ja... Ik niet.

SIS

Jij zegt altijd: laat maar. Ik doe het zelf wel.

KAT

Ik doe het zelf beter

SIS

Zie je wel?

even stil

KAT

De enige die ooit voor mij gezorgd heeft was Martin. En die moest zo nodig doodgaan. *even stil* Weet je hoe moe ik soms word van mezelf? Dat ik nooit eens even kan stoppen. Met van alles vinden. Met overal wat van vinden.

SIS

Is dat niet gewoon een kwestie van een keer je mond houden?

KAT

Dat kan ik niet. Echt niet. *even stil* Ik bedoel, als we met zijn allen niks gaan zitten vinden. Dan... Dan is het einde zoek toch? Dan daalt alles af naar... naar...

SIS

Jij maakt jezelf veel te belangrijk.

KAT

Ik?

SIS

Ja. Wat ik goed vind hoor. Jezelf belangrijk maken. Zou ik wat vaker moeten doen.

KAT

Ik dacht dat jij niet anders deed?

SIS

Ik? Ik weet niet eens wat dat is: mezelf. *even stil. Sis springt op.* Ik geloof dat er iemand aankomt.

Ze luisteren allebei, wachten.

KAT

Wat ga je zeggen?

SIS

Ik denk... Ik geloof... Ik... Ik weet het niet... En jij?

KAT

Ik lag te slapen Sis. Dat weet je toch. Ik heb niets gezien. Ik kan helemaal niets bevestigen. *Stilte. Ze wachten op de deur die open gaat, maar er gebeurt niets.*

Kom anders even zitten.

SIS

En dan?

KAT

Niks. Gewoon. Zitten. Een beetje voor ons uitkijken.

Sis loopt naar Kat, gaat naast haar zitten. Ze kijken voor zich uit. Kat slaat een arm om Sis heen.

SIS

Je moet iets aan dat drinken doen.

KAT

Ja.

SIS

Ik meen het.

KAT

Ik weet het.

14.

Gé is terug in zijn eigen cel met de camera.

GÉ

Daar ben ik weer.

Heb je me gemist?

Ik jou wel.

Ik hoop dat je niet schrikt.

Ik schijn er nogal...

Beschadigd?

– Dat zeiden ze: beschadigd –

Uit te zien.

Ik voel me niet beschadigd

Ik voel me...

Bevrijd.

Jarenlang is tegen mij gezegd dat ik een driftkop ben.

Of dat ik niet tegen autoriteit kan.

Jarenlang heb ik al die dingen geloofd.

Dat ik zo was.

En toen ik ze niet meer geloofde bleef het me toch dwarszitten.

Al meer dan vijftig jaar wordt ons verteld dat wij bepaald worden door ons

DNA.

Slachtoffers van onze genen.

Onzin.

Wij worden helemaal niet bepaald door ons DNA.

En weet je waarom niet?

Omdat onze cellen er ook niet door bepaald worden.

Een cel wordt bepaald door zijn omgeving, door wat er buiten hem is en vanuit daar door het celmembraan naar binnenkomt.

Verander die omgeving en de cel verandert.

Identieke cellen met precies hetzelfde genetische materiaal ontwikkelen zich in verschillende omgevingen tot cellen met totaal verschillende functies.

Dat is wezenlijke informatie.

Want als wij een afspiegeling zijn van de cel

– en dat zijn wij –

Dan worden wij dus ook bepaald door onze omgeving.

Verander onze omgeving en wij veranderen.

En dan bedoel ik niet alleen onze voeding en kleding en klimaat en huisvesting.

Dat snappen we allemaal wel.

Nee, ik bedoel – voorál – onze onzichtbare omgeving.

De omgeving van ideeën en gedachtes.

Dat wat we hier in het hoofd binnenlaten.

Verander dat.

En wij veranderen.

Fundamenteel.

Wetenschappelijk bewezen ja.

Kennis is iets vreemds.

Het kan tot onze beschikking staan.

We kunnen het tot ons nemen.

En toch besluiten er niets mee te doen.

Maar een cel die zich afsluit voor zijn omgeving.

Een cel die geen voeding meer binnenlaat.

Niets opneemt.

Alleen maar afstoot.

Verdedigt.

Die sterft...

Ja, zie maar wat je met deze informatie doet.

Kijk maar.

15.

Sis en Kat in hun cel wachten op wat komen gaat.

KAT

Ik had nog helemaal niet gezien dat daar een raam zit.

SIS

Waar?

KAT

Daar.

SIS

Wel een heel klein raam.

KAT

Ja.

even stil

SIS

Vertel eens een verhaal.

KAT

Een verhaal? Wat voor een verhaal?

SIS

Gewoon een verhaal. Een goed verhaal.

Vals ging op 6 september 2013 in première in Gent in regie van Johan Simons als coproductie tussen NTGent (Belgie) en Het Nationale Toneel (Nederland).

KAT

Betty Schuurman

SIS

Elsie de Brauw

GÉ

Bert Luppés

Voor deze tekst is gebruik gemaakt van de theorieën van celbioloog Bruce Lipton zoals ondermeer verwoord in zijn boek *The biology of believe*.
(De biologie van de overtuiging)

De tekst van Vals is tot stand gekomen met steun van het Fonds Podiumkunsten.

Deze uitgave is financieel mogelijk gemaakt door stichting MAM (www.stmam.nl).

Lot Vekemans (1965) studeerde Sociale Geo-grafie aan de Rijksuniversiteit van Utrecht en volgde daarna de opleiding tot dramaschrijfster aan de Schrijversvakschool 't Colofon in Amsterdam. Sinds 1997 is zij actief als toneelschrijfster voor zowel jeugd- als volwassen-theater. In 2005 ontving ze voor de tekst van *Truckstop* en *Zus Van de Van der Viesprijs*. In 2010 won ze de Taalunie Toneelschrijfprijs voor *Gif*. Haar werk is inmiddels in meer dan vijftien landen gespeeld en ook verfilmd. In 2012 debuteerde Vekemans als romanschrijfster.

www.lotvekemans.nl

Toneelwerk

*Vals** – 2012

Grens gevallen – 2011

De Nacht van de Val – 2010

Mind your step 2 – 2010

*Gif** – 2009

Kleine Faust – 2009

Leda Court – 2008

Judas – 2007

Mind your Step – 2006

Zus van – 2005

Vreemde Vogels – 2004

Desnoods – 2003

AALSMEER – 2003

Vergeten – 2002

Truckstop – 2001

He Payo – 2001

Reis zonder landkaart – 2000

Koetjes en kalfjes: een boerendrama – 1999

A brand new day/ een hele nieuwe dag – 1999

Charlies Angels: the true story – 1998

Geen gewoon meisje – 1998

De nimf – 1997

Teksten met een* verschenen in de reeks van

De Nieuwe Toneelbibliotheek (# 25, 102, 103 en 179)